

LEADER

Viisari

Elinvoimakeskus

Euroopan unionin
osarahoittama

EKOÄLYÄ KYLILTÄ

OPAS KYLIEN KIERTOTALOUTEEN

TEHTÄVÄKIRJA KESTÄVÄÄN JA YHTEISÖLLISEEN YHDISTYSTOIMINTAAN

Kiertotalous tarjoaa kyläyhdistyksille ja paikallisille yhteisöille paljon enemmän kuin pelkkää kierrätystä. Parhaimmillaan se tuo kylään uusia kohtaamisia, säästöjä, toimintaa ja yhteistä tekemistä. Samalla voidaan vähentää ympäristökuormitusta ja rakentaa kylästä entistä viihtyisämpi paikka asua, harrastaa ja toimia.

Monessa maaseutukylässä on jo valmiiksi vahva pohja kiertotaloudelle. Talkoohenki, luonnon läheisyys, omavaraisuuden arvostus ja yhdessä tekemisen kulttuuri ovat asioita, joiden ympärille on helppo rakentaa kestävää toimintaa. Kun ilmasto- ja kiertotalousteemat tuodaan osaksi kylän arkea käytännönläheisesti ja positiivisesti, niistä voi tulla luonnollinen osa yhteisön toimintaa.

Tämä tehtäväkirja auttaa yhteisöjä tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä löytämään uusia käytännön tekoja kiertotalouden ja kestäväen arjen edistämiseen. Jokainen teema sisältää lyhyen johdannon ja pohdintatehtäviä oman kylän tai yhteisön nykytilan sekä seuraavien kehitysaskelten suunnitteluun.

ENERGIA JA ENERGIATEHOKKUUS

Kylätalo toimii usein kylän sydämenä, joten sen energiaratkaisuilla on merkitystä niin talouden kuin esimerkin näkökulmasta. Energiatehokkuus voi tarkoittaa pieniä arjen muutoksia tai suurempia investointeja, kuten aurinkopaneeleita tai lämpöpumppuja. Vastuullinen toiminta vahvistaa kylän positiivista imagoa ja voi lisätä sen vetovoimaa uusien asukkaiden ja toimijoiden silmissä.

Usein jo LED-valaistus, ovien ja ikkunoiden tiivistäminen sekä lämmityksen säätäminen voivat pienentää energiankulutusta merkittävästi.

Pohdintatehtävät

- Mitä energiaan liittyviä toimia kylällä tai kylätalolla on jo tehty?
- Mitkä asiat aiheuttavat tällä hetkellä suurimmat energia- tai lämmityskulut?
- Mitä energiatehokkuustoimia voisi toteuttaa seuraavan vuoden aikana?

TAVAROIDEN YHTEISKÄYTTÖ JA LAINAAMINEN

Yhteiskäyttö ja lainauspalvelut ovat käytännöllinen tapa säästää rahaa, vähentää turhaa kulutusta ja lisätä kyläläisten välistä yhteistyötä. Moni tavara, kuten työkalut, pihanhoitovälineet tai harrastusvälineet, on käytössä vain satunnaisesti.

Kylätalo voi toimia luonnollisena paikkana tavaroiden säilytykselle ja lainaamiselle. Samalla lainauspisteestä voi muodostua myös sosiaalinen kohtaamispaikka, jossa ihmiset vaihtavat kuulumisia ja vinkkejä arjen tekemisiin.

Pohdintatehtävät

- Mitä tavaroita kyläläiset voisivat jakaa tai lainata yhdessä?
- Onko kylällä jo yhteiskäyttöä tai epävirallista lainaamista?
- Millainen yhteinen lainauspiste tai vaihtopaikka voisi toimia kylällä?

KIERTOTALOUS TAPAHTUMISSA

Kylän tapahtumat ovat erinomainen tapa tehdä kiertotaloutta näkyväksi käytännössä. Samalla ne tarjoavat mahdollisuuden luoda elämyksiä ja uusia yhteisiä perinteitä. Kiertotalous tapahtumissa voi näkyä esimerkiksi uudelleen käytettävänä astioina, jätteen lajitteluna tai ruokahävikin vähentämisenä.

Kirppispäivät, roskiskävelyt ja villiyrттiretket ovat helppo tapa tuoda kiertotalous osaksi kylien toimintaa. Ympäristöystävällinen tapahtuma voi samalla olla elämyksellinen, viihtyisä ja yhteisöllinen.

Pohdintatehtävät

- Miten tapahtumissa huomioidaan tällä hetkellä kierrätys ja jätteiden lajittelu?
- Voisiko tapahtumissa hyödyntää enemmän uudelleen käytettäviä ratkaisuja?
- Millainen kiertotalousteemainen tapahtuma voisi sopia omalle kylälle?

KORJAAMINEN JA HUOLTOTALKOOT

Korjaaminen pidentää tavaroiden käyttöikää ja vähentää jätettä. Samalla se tarjoaa mahdollisuuden oppia uusia taitoja ja jakaa osaamista eri sukupolvien välillä. Vaatteiden paikkaaminen, kenkien huoltaminen, pyörien korjaaminen ja pienet nikkarointityöt ovat käytännön taitoja, jotka voivat helpottaa arkea ja säästää rahaa.

Korjauskahvilat, pyöränhuoltopäivät tai pienlaitteiden korjausillat voivat olla matalan kynnyksen tapahtumia, joihin on helppo osallistua. Samalla vanhat kädentaidot ja perinteet siirtyvät eteenpäin, kun kokeneemmat osaajat jakavat tietoa nuoremmille.

Pohdintatehtävät

- Millaisia taitoja ja osaamista kylältä löytyy?
- Voisiko kylällä järjestää korjaus- tai huoltotapahtumia?
- Mitä vanhoja kädentaitoja tai perinteitä voitaisiin jakaa eteenpäin?

LUONTO, LÄHIRUOKA JA YHTEISVILJELY

Luonto on monelle maaseudun asukkaalle tärkeä osa arkea ja identiteettiä. Siksi luonnonhoito, lähiruoka ja yhteisviljely sopivat erinomaisesti osaksi kylätoimintaa.

Luonnon monimuotoisuutta voidaan tukea esimerkiksi niittytalkoilla, linnunpönttöjen rakentamisella tai vieraslajien torjunnalla. Tällaiset projektit lisäävät kylän viihtyisyyttä ja voivat muodostua yhteisiksi ylpeydenaiheiksi.

Luontoon liittyvät tapahtumat, kuten sadonkorjuujuhlat, villiyrттiretket tai marjastuspäivät, luovat myös uusia elämyksiä ja perinteitä, jotka vahvistavat kylän yhteishenkeä.

Pohdintatehtävät

- Onko kylällä paikkoja yhteisviljelylle tai puutarhatoiminnalle?
- Millaisia lähiruokaan tai luontoon liittyviä tapahtumia voisi järjestää?
- Miten luonnon monimuotoisuutta voitaisiin tukea omalla kylällä?

PELILLISTÄMINEN JA ELÄMYKSET

Pelillistäminen voi tehdä ilmasto- ja kiertotaloustoiminnasta hauskaa ja innostavaa. Kun tekemiseen liitetään pieniä haasteita, saavutuksia tai ystävällistä kisailua, osallistuminen muuttuu usein helpommaksi ja houkuttelevammaksi.

Esimerkiksi kylän ilmastobingossa osallistujat voivat kerätä merkintöjä erilaisista teoista, kuten kimppakyydin käyttämisestä, tavaran lainaamisesta tai roskakävelyyn osallistumisesta. Myös joukkueiden väliset kylähaasteet voivat lisätä yhteishenkeä ja tuoda tekemiseen iloa.

Pohdintatehtävät

- Millaiset pelilliset ideat voisivat innostaa omalla kylällä?
- Voisiko kylällä järjestää yhteisen haasteen tai teemakuukauden?
- Miten onnistumisia voitaisiin juhlistaa tai tehdä näkyviksi?

KYLÄTALON MONIKÄYTTÖ JA YHTEISTYÖ

Monikäyttöiset tilat lisäävät kylän elinvoimaa ja mahdollistavat uudenlaista toimintaa. Kylätalo voi toimia tapahtumapaikan lisäksi etätyötilana, harrastuspaikkana tai yhteistyötilana eri toimijoille.

Kun tiloja käytetään aktiivisesti, kustannukset jakautuvat useammalle käyttäjälle ja kylälle syntyy enemmän toimintaa.

Voisiko kylätalo toimia tapahtumapaikan lisäksi etätyötilana, koulutusympäristönä tai pienyrittäjien työtilana.

Pohdintatehtävät

- Mihin kaikkeen kylätaloa käytetään tällä hetkellä?
- Mitä uusia käyttäjäryhmiä tai toimintoja voisi kutsua mukaan?
- Millainen yhteistyö voisi vahvistaa kylän toimintaa tulevaisuudessa?

VIESTINTÄ JA INNOSTAMINEN

Hyvät ideat ja onnistuneet teot kannattaa tehdä näkyviksi. Kun kylän toiminnasta kerrotaan selkeästi sosiaalisessa mediassa, verkkosivuilla ja tapahtumissa, myös uudet asukkaat, kausiasukkaat ja kylän ulkopuoliset löytävät helpommin mukaan toimintaan.

Viestinnässä on tärkeää kertoa ymmärrettävästi mistä on kyse, missä tapahtuma järjestetään ja miten mukaan pääsee. Selkeä viestintä auttaa tavoittamaan uusia osallistujia ja mahdollistaa toiminnan laajenemisen.

Erityisen hyvin toimivat tarinat tavallisista ihmisistä ja konkreettisista teoista. Aidot kokemukset tekevät toiminnasta helposti lähestyttävää ja innostavaa.

Pohdintatehtävät

- Miten kylän toiminnasta viestitään tällä hetkellä?
- Millaiset tarinat tai kuvat voisivat innostaa muita mukaan?
- Miten viestintää voisi tehdä helpommin yhdessä?

SEURAAVAT ASKELEET

Kiertotalous rakentuu pienistä teoista, jotka kasvavat vähitellen osaksi kylän arkea. Kaikkea ei tarvitse tehdä kerralla. Tärkeintä on löytää juuri omalle kylälle sopivia ratkaisuja ja lähteä kokeilemaan yhdessä.

Koontitehtävä

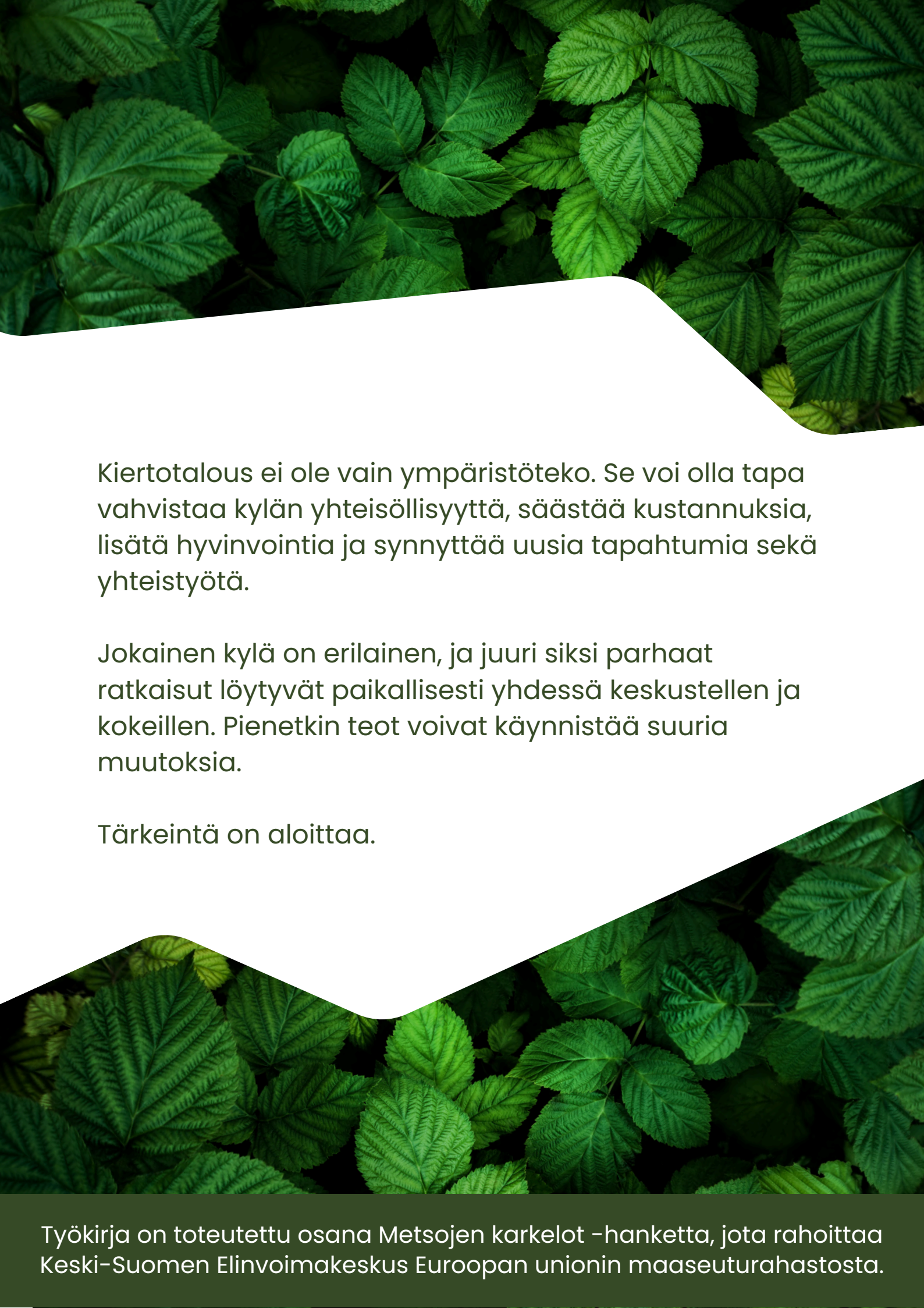
- Mitkä kolme ideaa tai toimenpidettä halutaan toteuttaa seuraavaksi?

1.

2.

3.

- Ketkä voisivat olla mukana toteuttamassa näitä toimia?
- Milloin ensimmäiset toimet voitaisiin käynnistää?

Kiertotalous ei ole vain ympäristöteko. Se voi olla tapa vahvistaa kylän yhteisöllisyyttä, säästää kustannuksia, lisätä hyvinvointia ja synnyttää uusia tapahtumia sekä yhteistyötä.

Jokainen kylä on erilainen, ja juuri siksi parhaat ratkaisut löytyvät paikallisesti yhdessä keskustellen ja kokeillen. Pienetkin teot voivat käynnistää suuria muutoksia.

Tärkeintä on aloittaa.